

out" Retrieved from http://aub.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=67&Itemid=258 [in Ukrainian].

4. Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy [Official website of the National Bank of Ukraine]. - Retrieved from <https://www.bank.gov.ua>.

5. Parasii-Verhunenکو, I. M. (2003). Analiz bankivskoi diialnosti [Analysis Banking]. Kyiv: KNEU [in Ukrainian].

6. Platospromozhni banky zmenshyly zaborhovanist pered NBU do 15.2 mlrd. hrn. [Solvent banks reduced the debt to the NBU to 15.2 bln. UAH.]. - Retrieved from <https://>

https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=46243144 [in Ukrainian].

7. Ministerstv ekonomichnoho rozvytku i torhivli Ukrainy (2013). Pro zatverdzhennia Metodychnykh rekomendatsii shchodo rozrakhunku rivnia ekonomichnoi bezpeky Ukrainy [On approval of guidance on the calculation of economic security of Ukraine]. Ordered of 29, October, 2013, 1277. Retrieved from http://cct.com.ua/2013/29.10.2013_1277.htm [in Ukrainian].

8. Shulha, N. (2016). Refinansuvannia bankiv Ukrainy [Refinancing of banks Ukraine]. Visnyk KNTEU. - Bulletin KNTEU, 3, (pp.78-88) [in Ukrainian].

УДК 339.187.6:336.77

О. А. Левченко

аспірант

ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ

ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЛІЗИНГОВИХ ОПЕРАЦІЙ

У статті розглянуто сутність поняття «фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій». Обґрунтовано теоретико-методологічні аспекти побудови фінансово-кредитного механізму забезпечення лізингових операцій, враховуючи його змістовні складові (методи, форми, інструменти, важелі, принципи та інші структурні елементи), які взаємодіючи між собою, приводять в дію механізм та, відповідно, підвищують ефективність здійснення лізингових операцій. Визначено мету дії ФКМЗЛО та з'ясовано, що кожному етапу здійснення лізингових операцій мають відповідати певні цілі та завдання. Розглянуто сутність видів забезпечення ФКМЗЛО (фінансове, інформаційне, інституційне, техніко-технологічне, організаційне та нормативно-правове), методів, важелів, форм, принципів та інструментів, тобто сукупність засобів, які використовуються для ефективного виконання завдань, реалізація яких повинна забезпечити досягнення поставленої мети ФКМЗЛО.

Ключові слова: фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій, фінансові методи, форми та принципи дії механізму, важелі, інструменти механізму, внутрішні та зовнішні фактори впливу на механізм, ефективність функціонування механізму.

Levchenko A. FINANCIAL-CREDIT MECHANISM PROVIDING LEASING OPERATIONS

In the article the essence of the concept "financial-credit mechanism of providing leasing operations" is considered. The theoretical and methodological aspects of construction of the financial and credit mechanism for provision of leasing operations are substantiated, taking into account its content components (methods, forms, tools, levers, principles and other structural elements), which interact with each other, activate the mechanism and, accordingly, increase the efficiency of implementation Leasing operations. The purpose of the action of the FCMPLO was determined and it was determined that each stage of the leasing operations must meet certain goals and objectives. The essence of the types of maintenance of the FCMPLO (financial, informational, institutional, technical, technological, organizational and regulatory), methods, levers, forms, principles and tools, that is, a set of means used for effective performance of tasks, the implementation of which should ensure the achievement of the set The goals of the FCMPLO.

Keywords: financial-credit mechanism providing leasing operations, financial methods, forms and principles of the mechanism, the levers, tools of mechanism, internal and external factors influencing on the mechanism, effective functioning of mechanism.

Сьогодні в Україні обсяги лізингових операцій суттєво збільшилися, порівнюючи з минулими роками. На нашу думку, така тенденція триватиме й надалі. Якщо проаналізувати процес здійснення операцій, то можемо стверджувати, що він є недосконалим. Головною причиною цього є те, що не відпрацьований сам механізм. Безумовно, ефективність здійснення лізингових операцій залежить від ефективності фінансово-кредитного механізму їх забезпечення, а саме: правильності обрання відповідного методу, інструментів, врахування важелів, оперативного та виваженого управління, орієнтованого на досягнення основної мети фінансової стратегії лізингового бізнесу – забезпечення нарощування фінансового потенціалу суб'єктів лізингових відносин. Таким чином, удосконалення механізму забезпечення лізингових операцій наразі є досить актуальним та потребує проведення більш детального дослідження з даного питання.

Значний внесок у розвиток теоретико-методологічних засад поняття «фінансово-кредитний механізм» зробили Опарін В.М. [1], Львович С.В. [2], Ковалюк О.І. [3], Крупка М.І. [4], Майорова Т.В. [5], Луців Б.Л., Рипкович М.П. [6], Аллахвердян Д.А. [7], Іваницький В.П., Мельникова Є.І. [8], Ляхова О.О. [9]. Проте варто зазначити, що такого поняття, як «фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій» (ФКМЗЛО) немає. У економічній літературі ототожнюється даний термін із «фінансово-кредитним механізмом лізингових відносин» та «фінансово-кредитним механізмом лізингового бізнесу», хоча, на нашу думку, це різні поняття.

У зв'язку з вищезазначеним метою статті є удосконалення теоретико-методологічних засад побудови фінансово-кредитного механізму забезпечення лізингових операцій з акцентуванням уваги на його змістовних складових (методи, форми, інструменти, важелі та інші структурні елементи), які взаємодіючи між собою дають змогу привести в дію механізм та підвищити ефективність здійснення лізингових операцій.

Вивчивши низку праць як вітчизняних, так і зарубіжних вчених [1-9], у нас сформувалася власна точка зору щодо сутності поняття ФКМЗЛО. Вважаємо, що фінансово-кредитний механізм забезпечення лізингових операцій є специфічною складовою фінансово-кредитного механізму, який реалізується у сфері лізингу, базується на строковій основі, є сукупністю форм, методів, важелів, інструментів, способів організації фінансування, принципів формування й ефективного використання фінансово-кредитних ресурсів, які в сукупності забезпечують ефективну діяльність лізингових компаній, а також відносин, що виникають між усіма учасниками лізингової діяльності у процесі застосування регулятором комплексу заходів з метою задоволення їх інтересів і потреб.

Таким чином, можна сказати, що ФКМЗЛО має свої особливості, які визначаються вибором кожним суб'єктом об'єкту лізингових операцій відповідно до мети, цілей і завдань, характеризується відповідними видами забезпечення, інструментарієм та нормативно-правовим регламентуванням на макро- і мікрорівнях. Тож для забезпечення ефективного функціонування ФКМЗЛО необхідно правильно поставити мету, визначити цілі та завдання.

Метою ФКМЗЛО будемо вважати формування достатнього фінансового потенціалу і забезпечення умов для досягнення очікуваних вигод (прибутку, доходу, користі) всіма учасниками лізингового процесу. Постановка такої мети дає змогу досягти максимальний очікуваний ефект від лізингової операції для: лізингодавця – отримати прибуток за надане в лізинг майно у вигляді лізингових платежів; лізингодержувача – отримати в користування майно на найвигідніших умовах; продавця (постачальника) – отримати прибуток від реалізації продукції та розширити ринки збуту.

Наступним етапом побудови ФКМЗЛО є окреслення цілей і завдань. Як відомо, здійснення лізингових операцій відбувається поетапно, тож на кожному з них повинні формуватися специфічні цілі та завдання. У своїй роботі Гаврилюк В.М. [10] пропонує виокремлювати чотири основні цілі та сукупність завдань, які необхідно виконати для реалізації цих цілей (рис. 1).

Важливим елементом ФКМЗЛО є його забезпечення, зокрема: фінансове, інформаційне, інституційне, техніко-технологічне, організаційне та нормативно-правове.

Фінансове забезпечення будемо трактувати як реалізовану на відповідних нормативно-правових нормах і методах господарювання сукупність фінансових ресурсів, фінансових методів та взаємозв'язків між учасниками лізингових операцій, в процесі яких формуються конкретні майнові відносини.

Під інформаційним забезпеченням розумітимемо комплекс джерел інформації, способів її обробки, аналізу та зберігання, що сприяє прийняттю конструктивних рішень на усіх етапах здійснення лізингових операцій.

Техніко-технологічне забезпечення – це новітнє конкурентоспроможне обладнання, а також інноваційні технології і програми, які формують інноваційне підґрунтя для реалізації лізингових операцій.

Інституційне забезпечення – це нові або реорганізовані (удосконалені) існуючі лізингові структури (інституції), а також комплекс заходів щодо кадрової підготовки фахівців у сфері лізингу для підвищення ефективності функціонування цих інституцій.

Організаційне забезпечення – встановлення функціональних обов'язків суб'єктів лізингових операцій, що сприятиме ефективнішому процесу їх здійснення на кожному з етапів.

Рис. 1. Цілі і завдання механізму здійснення лізингової операції

Джерело: [10].

Під нормативно-правовим забезпеченням розумітимемо додержання конкретних законів, нормативних актів, розпорядчих матеріалів та інших документів на макро- (участь держави в особі міністерств та відомств, Національного банку України, Національного комітету, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, міжнародних інституцій) та мікрорівні (у площині відповідальності кожного учасника, задіяного в ФКМЗЛО).

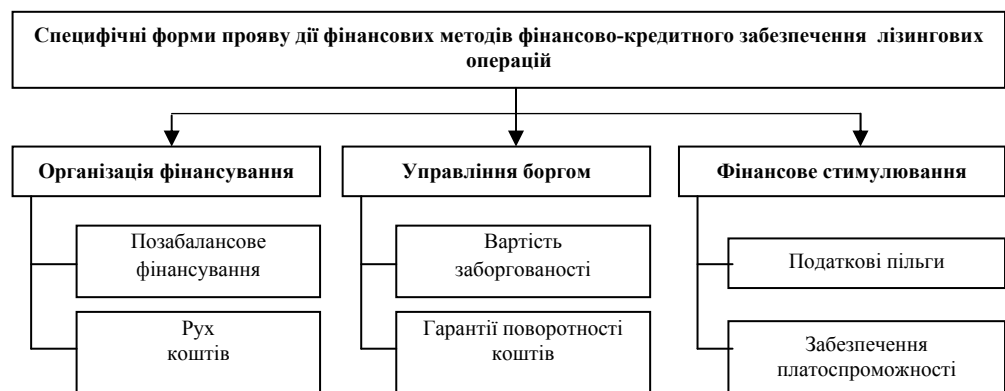
Як і будь-якому механізмі, у ФКМЗЛО обов'язковими складовими є методи, важелі, форми, принципи та інструменти, тобто певна сукупність засобів, які використовуються для ефективного виконання завдань, реалізація яких повинна забезпечити досягнення поставленої мети.

Дія ФКМЗЛО виявляється у фінансових методах, до яких відноситься фінансове планування і прогнозування, фінансове забезпечення, фінансове регулювання та фінансовий контроль. Підтримуємо позицію Василика О.Д., який вважає, що «фінансове забезпечення та фінансове регулювання є методами прямої дії, решта – методами забезпечення такої дії» незважаючи на те, що «фінансове забезпечення може виконувати функції фінансового регулювання і навпаки» [11].

Фінансові методи конкретизуються у формах їх вияву. Традиційно формами фінансового забезпечення є самофінансування, кредитування, безповоротне фінансування (бюджетне), страхування. У цілому погоджуємося з таким підходом, вважаємо за необхідне звернути увагу на такі доволі специфічні форми, як організація фінансування лізингових угод, управління боргом та фінансове стимулювання (рис. 2).

Немає сумніву в тому, що для забезпечення ефективності ФКМЗЛО необхідно враховувати дію важелів. Вважатимемо, що їх безпосередній вплив на лізингову діяльність суб'єктів лізингових відносин

проявлятиметься через формування інвестиційного потенціалу та встановлення привабливої вартості інвестиційних ресурсів, а також через зміни обсягів фінансового забезпечення лізингу, структури капіталу лізингових компаній та підвищення доходності лізингових операцій.

Рис. 2. Характеристика специфічних форм прояву дії фінансових методів

Джерело: складено автором.

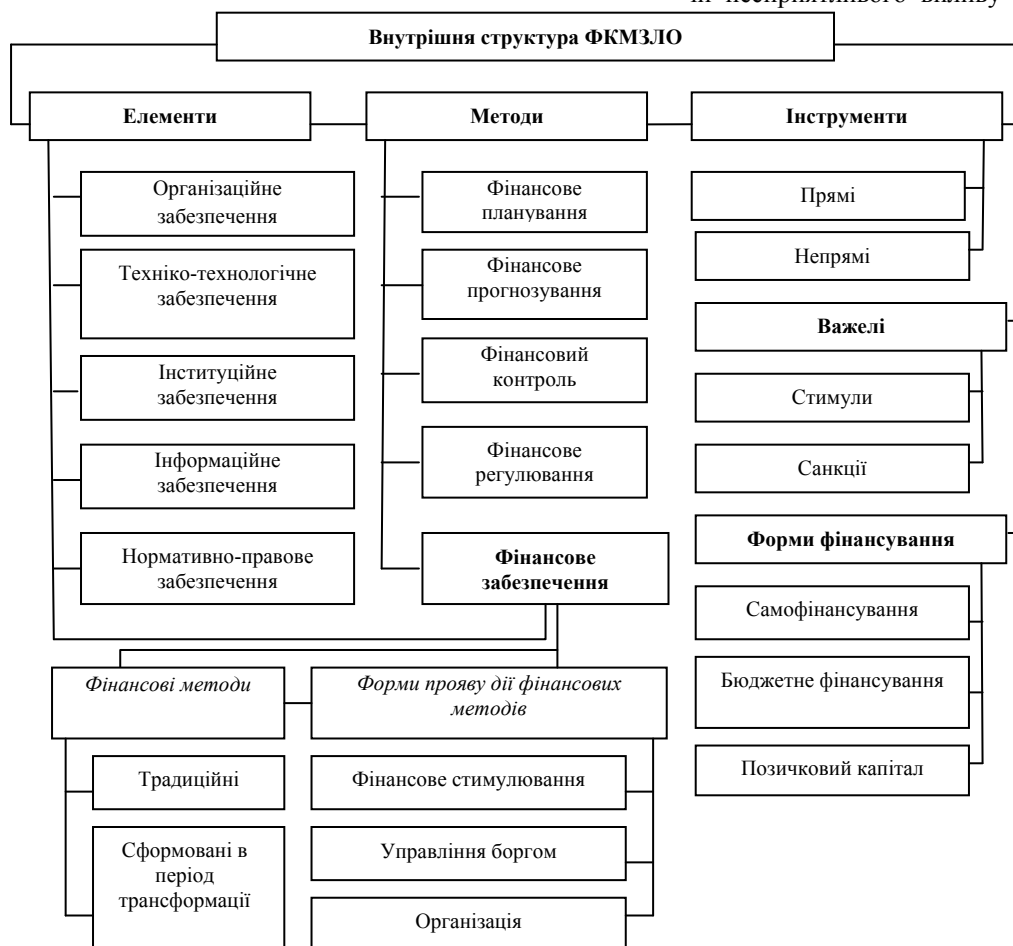
Якщо розглядати фінансові інструменти ФКМЗЛО, через які проявляється дія фінансових методів, то серед них виокремимо: первісну вартість предмета лізингу, складові лізингового платежу, розмір авансового платежу, гарантії і поручительства, податкові пільги, державну підтримку (дотації), страхові тарифи, лізингову маржу.

Вищезазначені інструменти за напрямом впливу можна поділити на прямі (адміністративно-правового характеру, які визначають конкретні умови та порядок здійснення операцій учасниками фінансових ринків) та непрямі (інструменти ринково-економічного впливу, які коригують механізм функціонування ринків і впливають опосередковано). Менш прогнозованими є наслідки застосування непрямих інструментів, оскільки при їх застосуванні

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

відбувається вплив на мотивацію суб'єктів господарювання, а передбачити реакцію останніх – складно.

Коли виникає необхідність швидко реагувати на ситуацію, наприклад, в шокові періоди/кризи, то правильним рішенням є використання прямих інструментів. В стабільних умовах потрібно віддавати перевагу непрямим інструментам. Отже, внутрішня структура ФКМЗЛО є сукупністю елементів, методів, важелів, інструментів та форм фінансування, а також взаємозв'язків, які між ними виникають (рис. 3).

Рис. 3. Характеристика складових ФКМЗЛО

Джерело: складено автором.

Свідченням того, що дія ФКМЗЛО є ефективною є збалансованість ринку лізингових операцій з потребами бізнесу та можливостями фінансово-кредитного ринку економіки. Тож мета ФКМЗЛО, про яку йшла мова на початку статті може бути досягнена за умови виконання відповідних завдань (рис. 4).

Функціонування ФКМЗЛО має відбуватися із дотриманням наступних принципів ефективності, стабільності та передбачуваності, адекватності, прозорості, узгодженості, інтегрованості, підзвітності.

Безумовно, ефективність функціонування ФКМЗЛО має базуватися на досягненні комерційної та економічної результативності суб'єктів лізингових відносин, тобто прибуток, одержаний лізингодавцем та лізингоотримувачем від лізингових операцій, повинен бути більший за

прибуток, одержаний від будь-якого іншого способу фінансування одного і того ж проекту.

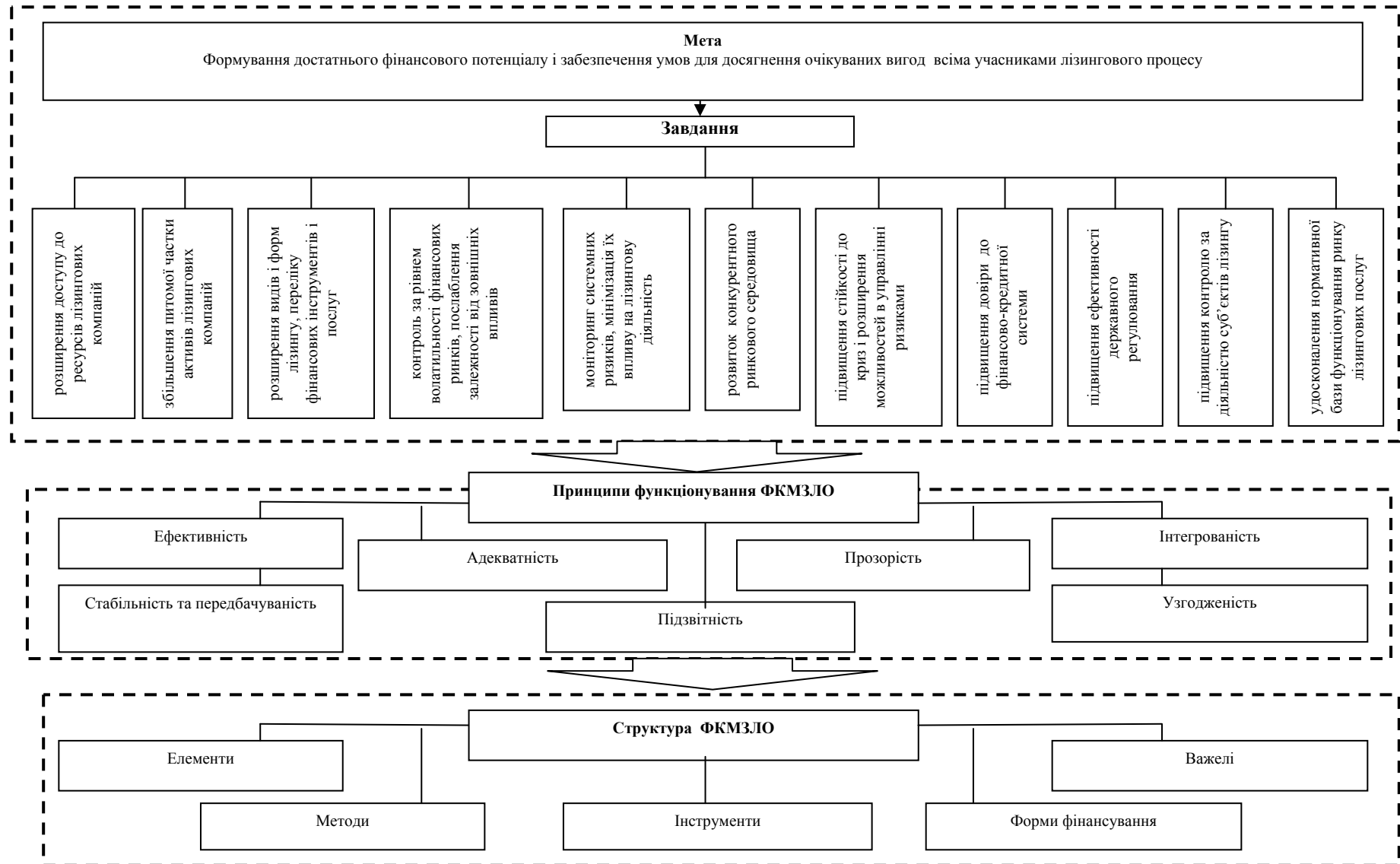
При цьому на ефективність лізингових операцій впливають ринкові важелі, серед яких можна виокремити: підвищення іміджу фірми, налагодження вагомих економічних контактів (у тому числі міжнародних), підвищення ринкової конкурентоспроможності та поширення впливу на інші сфери бізнесу в країні та за кордоном.

Немає сумніву в тому, що ефективність функціонування ФКМЗЛО залежить від сприятливого чи несприятливого впливу внутрішніх та зовнішніх

факторів. Зовнішні фактори можна згрупувати в соціальні, політичні, нормативно-правові, інституційні (стан зовнішньої та внутрішньої інфраструктури фінансового ринку) та економічні (конкуренція, динаміка попиту і пропозиції на послуги лізингу, стратегія/тактика розвитку фінансово-кредитної системи та лізингової діяльності тощо).

Серед внутрішніх факторів, які суттєво, з нашого погляду, впливають на ефективність дії механізму, є: пріоритети розвитку лізингових послуг, ресурсний потенціал лізингових компаній (капітал, якість і

структура активів і пасивів, рентабельність, ліквідність), система менеджменту в лізингових компаніях, потреба у впровадженні фінтеху, блокчейну та інших інноваціях, система управління ризиками, рівень використання ІТ-технологій та автоматизація лізингових процесів. З нашої точки зору, ефективність дії ФКМЗЛО певною мірою залежатиме і від того, чи ефективно є система контролю за функціонуванням фінансово-кредитної системи, включаючи лізингові послуги, а також за ефективністю використання фінансово-кредитних інструментів. У зв'язку з цим для того, щоб побудувати таку ефективну систему контролю потрібно враховувати як загальні, так і специфічні умови функціонування окремих фінансових інститутів та фінансово-кредитної системи в цілому, зважаючи на взаємозв'язки з іншими секторами економіки.

Рис. 4. Взаємозв'язки між визначальними орієнтирами ФКМЗЛО

Джерело: складено автором.

Отже, ми з'ясували, що ФКМЗЛО складається із відповідних елементів, методів, інструментів, важелів, форм фінансування та взаємозв'язків між ними. Дія ФКМЗЛО виявляється у фінансових методах (фінансовому плануванні і прогнозуванні, фінансове забезпечення, фінансовому регулюванні та фінансовому контролі). Вивчення фінансового забезпечення ФКМЗЛО дало змогу зробити висновок, що ним є певна сукупність методів як традиційних (кредитування, бюджетування, інвестування, оподаткування, страхування), так і тих методів, які були сформовані в умовах трансформаційних процесів розвитку економіки (заставні, трансфертні та трастові операції, франчайзинг, факторинг, дисконтування). Ефективність надання лізингових операцій залежить від ефективності дії ФКМЗЛО. В той час, як ФКМЗЛО залежить від вибору методів, форм, інструментів, дотримання принципів дії механізму, врахування важелів, внутрішніх та зовнішніх факторів впливу, наявності ефективної системи контролю за функціонуванням фінансово-кредитної системи.

Список використаних джерел

1. Опарін В.М. Фінанси (загальна теорія): навч. посібник / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 1999. – 164 с.
2. Львовчкін С.В. Фінансовий механізм макроекономічного регулювання / С.В. Львовчкін // Фінанси України. – 2000. – № 12. – С. 26.
3. Ковалиук О. Фінансовий механізм як економічна категорія / О. Ковалиук // Науковий вісник Волинського державного університету ім. Лесі Українки. – 2001. – № 4. – С. 26-81. – (Економічні науки).
4. Крупка М.І. Фінансово-кредитний механізм інноваційного розвитку економіки / М.І. Крупка. – Львів: Вид-чий центр Львівського нац. ун-ту ім. Івана Франка, 2001. – 608 с.
5. Майорова Т.В. Інвестиційний процес і фінансово-кредитні важелі його активізації в Україні: монографія / Т.В. Майорова. – К.: КНЕУ, 2013. – 332 с.
6. Луців Б.Л. Теоретичні аспекти фінансово-кредитного механізму розвитку туристично-рекреаційної сфери / Б.Л. Луців, М.П. Рипкович // Вісник ТНЕУ. – 2013. – №1. – С. 22-23.
7. Аллахвердян Д.А. Фінансово-кредитний механізм розвитку соціалізму. – М.: Финансы, 1976. – С. 151.
8. Іваницький В.П. Механізм інвестування сбережений населення: монографія / В.П. Іваницький, Е.І. Мельникова. – Челябинск: Изд-во ЮУрГУ, 2002. – С. 93.
9. Ляхова О.О. Комерційні банки у сфері лізингового бізнесу: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.04.01 «Економічна теорія та історія економічної думки» / О.О. Ляхова // Київ, 2002. – 22 с.
10. Гаврилюк В.М. Особливості механізму лізингових операцій / В.М. Гаврилюк // Scientific Journal «ScienceRise». – Економічні науки. – 2015. – № 6/3(11). – С. 9-14.
11. Василик О.Д. Теорія фінансів: [Підручник] / О.Д. Василик. – Київ: НІОС, 2003. – 416 с.

References

1. Oparin, V.M. (1999). *Finansy (zahalna teoriia) [Finance (general theory)]*. Kyiv: Kyiv National Economic University. [in Ukrainian].
2. Lovochkin, S.V. (2000). *Finansovyi mekhanizm makroekonomichnoho rehulivannia [Financial mechanism of macroeconomic regulation]*. *Finansy Ukrainy – Finance Ukraine*, 12, 26. [in Ukrainian].
3. Kovaliuk, O. (2001). *Finansovyi mekhanizm yak ekonomichna katehoriia [Financial mechanism as an economic category]*. *Naukovyi visnyk Volynskoho derzhavnogo universytetu im. Lesi Ukrainky – Scientific Journal of Volyn National University of Lesya Ukrainian*, 4, 26-81. [in Ukrainian].
4. Krupka, M.I. (2001). *Finansovo-kredytnyi mekhanizm innovatsiinoho rozvytku ekonomiky [Financial-credit mechanism innovation development of economy]*. Lviv: Publishing center of Lviv National University of Ivan Franko. [in Ukrainian].
5. Maiorova, T.V. (2013). *Investytsiinyi protses i finansovo-kredytni vazheli yoho aktyvizatsii v Ukraini [Investment process and the financial-credit levers its activation in Ukraine]*. Kyiv: Kyiv National Economic University. [in Ukrainian].
6. Lutsiv, B.L., Rypkovich, M.P. (2013). *Teoretychni aspekty finansovo-kredytnoho mekhanizmu rozvytku turystychno-rekreatsiinoi sfery [Theoretical aspects of financial-credit mechanism of development of tourism and recreational areas]*. *Visnyk TNEU – Bulletin TNEU*, 1, 22-23. [in Ukrainian].
7. Allahverdjan, D.A. (1976). *Finansovo-kredytnyi mekhanizm razvitogo socializma [The financial-credit mechanism of developed socialism]*. Moscow: Finance. [in Russian].
8. Ivanickij, V.P. (2002). *Mekhanizm investirovanija sberezenij naselenija [The mechanism of investing people's savings]*. Chelyabinsk: SUSU Publisher. [in Russian].
9. Liakhova, O.O. (2002). *Komertsii banky u sferi lizynhovoho biznesu [Commercial banks in the leasing business]*. (Master's thesis, Ukraine). Kyiv. [in Ukrainian].
10. Havryliuk, V.M. (2015). *Osoblyvosti mekhanizmu lizynhovoykh operatsii [Features of the leasing operations]*. *Scientific Journal «ScienceRise» - Economic Sciences*, 6/3(11), 9-14. [in Ukrainian].
11. Vasylyk, O.D. (2003). *Teoriia finansiv [Theory of Finance]*. Kyiv: NIOS. [in Ukrainian].